PREGUNTAS FRECUENTES SOBRE A DOAZÓN DE MEDULA ÓSEA

En termos xerais, pode doar medula ósea toda persoa sa desde os 18 anos e ata os 60 anos, sempre que non padeza ningunha enfermidade susceptible de ser transmitida ao receptor e que tampouco padeza ningunha enfermidade que poida poñer en perigo a súa vida polo feito da doazón.

A partir de 2018, só incluiranse no rexistro **novos doantes** con idades entre 18 e 40 anos. Isto débese ao obxectivo de rexuvenecer e optimizar a composición do noso rexistro de doantes, xa que os doantes máis novos (menores de 40 anos) son os máis solicitados e cos que se obteñen mellores resultados clínicos nos pacientes que se transplantan.

A grandes liñas, o doante non debe posuír antecedentes persoais de enfermidades cardíacas, hepáticas, autoinmunes, infecto-contaxiosas ou neoplásicas. A pesar diso, presentámosche unha a unha as preguntas máis frecuentes que recibimos en relación coa doazón de medula ósea.

Por que se necesitan doantes non emparentados?

Dentro do grupo familiar, os irmáns son os mellores doantes para un paciente que necesita un transplante de células proxenitoras do sangue (popularmente coñecido como transplante de medula ósea), debido ás características hereditarias do sistema maior de histocompatibilidad humano (HLA).

Con todo, só entre un 25% e un 30% dos pacientes ten a posibilidade de atopar un doante familiar compatible, co que o resto queda sen acceso a esta práctica terapéutica.

A alternativa a esta carencia de doante familiar é recorrer aos doantes voluntarios rexistrados nos rexistros internacionais de doantes. Estes rexistros internacionais constitúen a Rede BMDW, que agrupa a 83 rexistros de 60 países.

A medula ósea é o mesmo que a medula espiñal?

Non, non é o mesmo. A medula espinal atópase dentro da columna vertebral e transmite os impulsos nerviosos a todo o corpo. En cambio, a medula ósea é o tecido esponxoso que se atopa no interior dos ósos e é o lugar onde se produce o sangue porque contén as células nai. Estas células tamén se atopan no sangue do cordón umbilical e da placenta do bebé recentemente nado. Doar medula ósea non interfere en ningún sentido coa columna vertebral nin co sistema nervioso do corpo humano..

Recibirei algún tipo de remuneración por doar medula ósea?

Non, segundo establece a lei española e a normativa internacional, a doazón é sempre altruísta. Con todo, si se cubrirán os gastos derivados da doazón se os houbese, como

desprazamentos, aloxamento do doante e un acompañante se a extracción realízase nunha cidade que non é a residencia habitual ou o valor das xornadas laborables que se puidesen perder.

Cal é a importancia de ter un rexistro cun gran número de doantes?

As poboacións posúen importantes variacións xenéticas, dentro das cales se atopa o sistema maior de histocompatibilidad (HLA) de gran importancia para o transplante de células proxenitoras hematopoéticas. Esta característica fai difícil atopar un doante non familiar doante compatible para un paciente determinado, polo cal se require de rexistros que agrupen a miles de doantes para que a busca teña éxito.

Como se transplanta a medula ósea?

Antes de transplantar medula ósea, hai que comprobar que o doante e o receptor son compatibles. Isto significa que as células destas dúas persoas son tan semellantes que poden convivir indefinidamente no receptor. No proceso de transplante, normalmente (90% dos casos) dóase mediante unha citoaférese ou doazón de sangue periférico. Unha vez feita a doazón, o produto obtido adminístrase ao paciente coma se fose unha transfusión. As células nai aniñarán na medula ósea dos ósos do receptor para producir células do sangue sas. Ás veces (10% dos casos) tamén pode extraerse a medula do óso dun doante mediante punción das cristas ilíacas (óso da cadeira). A forma de extracción das células valorarase segundo as necesidades do paciente e a opinión do doante.

Que é a citoaférese?

É a maneira máis habitual pola cal se poden extraer células nai hematopoéticas do doante para, a posteriori, infundilas ao paciente. A aférese é un tipo de doazón na cal só se extraen de forma selectiva as células nai circulantes no sangue, devolvendo o resto do sangue ao doante. A separación das células nai realízase mediante a centrifugación do sangue nunha máquina á que o doante está conectado cun equipo completamente estéril e dun só uso.

As células nai atópanse no interior dos ósos, pero se se administra ao doante un medicamento chamado 'factor de crecemento hematopoético', poden mobilizarse as células cara ao sangue circulante e extraerse. Este 'factor de crecemento hematopoético adminístrase durante 4-5 días e, a continuación, pódense extraer as células do sangue mediante unha citoaférese. De maneira ambulatoria, faise circular o sangue obtido dunha vea dun brazo a través dunhas máquinas denominadas 'separadores celulares', que recollen as células nai. O resto do sangue é devolto ao doante por unha vea do outro brazo.

Que efectos secundarios pode ter para min doar medula ósea?

Cando a doazón faise mediante aférese, durante o tempo no que se administran os factores de crecemento hematopoético', pódense experimentar síntomas similares a unha gripe, como o dolorimiento de ósos e músculos.

O único efecto secundario da doazón de medula ósea mediante punción é o posible dolorimiento da zona de punción; dolorimiento que normalmente desaparece en menos de 48h e contrólase con analxésicos comúns. Como a punción efectúase en quirófano e baixo anestesia xeral, ten o mesmo risco que calquera operación que implique unha anestesia xeral de curta duración..

Quen decide se a miña doazón farase mediante punción das cristas ilíacas (medula ósea) ou mediante citoaférese?

Decídeo o doante e propono o médico do paciente. O equipo de hematología que está a tratar ao paciente que necesita un transplante de medula ósea sempre informará o rexistro de doantes que realiza a busca de doante voluntario cal é a forma de obtención que prefire.

Por que? Pois porque nalgunhas enfermidades concretas é preferible, para a futura resposta médica do paciente, que a doazón se faga efectiva dun xeito ou doutro. De todas as maneiras, con esta información, o doante é sempre quen terá a última palabra..

Podo saber a quen dou a miña medula? Por que?

Non, segundo a lei española, a doazón é anónima. O coñecemento público da identidade do doante e a súa vinculación co receptor xeran repercusións de orde negativa que poden causar problemas de diversa índole ás persoas involucradas.

Apuntarme no Rexistro de Doantes de Medula Ósea (REDMO), implica que serei doante seguro?

Non, nin moito menos. Cando te apuntas como doante en REDMO, extráeseche unha mostra de sangue que servirá para comprobar a compatibilidade HLA do teu sangue coa dos pacientes que están en busca de doante. Unha vez incluído en REDMO, e con iso no rexistro internacional, as probabilidades de compatibilidade e doazón efectiva son moi baixas (aproximadamente 1 entre 4.000). Se se detecta que es o mellor doante para un receptor, o teu centro de referencia poñerase en contacto contigo.

Por que é tan difícil que dúas persoas sexan compatibles?

O sistema inmune do noso organismo é un sistema de recoñecemento e ataque que cumpre coa función de diferenciar o propio do alleo e asegurar a defensa do corpo fronte a axentes estraños, microorganismos infecciosos, células neoplásicas, ou células normais transplantadas desde outra persoa. Parte fundamental deste sistema inmune é a información xenética que conteñen todas as células do noso corpo que denominamos sistema HLA (antígenos leucocitarios humanos). O sistema HLA é o principal responsable do rexeitamento dos enxertos cando non existe suficiente compatibilidad entre un paciente e un doante. Se o HLA é igual entre ambos individuos, o paciente non considerará as células do doante como alleas e non as rexeitará. Pero se o transplante é de células nai, as células transplantadas forman parte do sistema inmune do doante, polo que son capaces de rexeitar ao organismo receptor. Por tanto, necesítase un elevado grao de compatibilidade HLA doante-receptor para que as células do doante san repoboen o organismo do paciente sen ser rexeitadas e sen producir rexeitamento para que poidan facer desaparecer as células enfermas do paciente. Os xenes do sistema HLA transmítense case sempre en bloque. Cada bloque denomínase haplotipo. O pai achega un haplotipo e a nai outro, dando orixe ao genotipo HLA, perfil xenético propio do novo ser. É por iso que a maior probabilidade de atopar un doante compatible é a través dos irmáns, xa que é moi posible que herdasen o mesmo material xenético dos seus pais. Esta situación prodúcese nun de cada catro pacientes, o resto requirirán atopar un doante non emparentado.

Cantos máis doantes voluntarios existan no rexistro mundial de doantes, máis incrementamos as posibilidades de que os pacientes atopen un HLA igual ao seu.

Se son compatible cun paciente de fóra do meu país, viaxarei eu ata o lugar de residencia do paciente?

Non, extraeránseche as células necesarias no centro de obtención máis próximo ao teu domicilio (habilitado para este tipo de proceso) e de aí envíanse ao centro onde está o paciente.

Podo escoller o hospital onde realizo a doazón?

Non, debes ir a un hospital especializado, xa que non todos realizan este procedemento (ou teñen a suficiente experiencia nel). Dentro da lista deste tipo de hospitais, asignaráseche o

máis próximo ao teu domicilio.

Podo ser doante para un familiar ou amigo ou unha persoa concreta?

Non, non podes inscribirche como doante de medula ósea para doar a unha persoa concreta. Por que motivo? Se non es familiar de primeiro grao co paciente, as posibilidades de compatibilidade con el son case nulas (excepto nos casos de consanguinidade). É moito máis simple atoparlle un doante non familiar compatible a través de REDMO entre os máis de 33 millóns de doantes de todo o mundo. Ademais, a doazón para unha persoa coñecida faría perder o concepto básico de anonimato.

A doazón sempre é un acto anónimo e quen se rexistra como doante está disposto a doar a calquera persoa do mundo que o poida necesitar sen nunca saber quen será.

En caso de facer efectiva a doazón, canto tempo ten que pasar para poder facer vida normal?

Se a doazón é de medula ósea recoméndase uns días (2-3) de repouso relativo, pero desenvolvendo todo tipo de actividades. No referente a actividades físicas recoméndase que ao principio estas sexan moderadas evitando actividades de alto rendemento. Esta precaución adóptase para dar tempo á medula ósea a que se rexenere e corrixa o mínimo grao de anemia que poida quedar tras a doazón, Se a doazón é de sangue periférico pode reincorporarse á súa vida normal de forma practicamente inmediata.

Fixéronme as probas de HLA para ver se era compatible cun familiar e quero inscribirme como doante de medula ósea.

Podes comentalo ao pedir información por se no Centro de Referencia teñen o tipaje HLA.

Se un decide inscribirse como doante de medula ósea, despois pode cambiar a decisión?

Si, todo doante voluntario de células proxenitoras hematopoéticas pode cambiar a súa decisión cando o desexe, só debe comunicarse co Rexistro para facer efectiva a súa baixa. A pesar diso, para evitar isto, insistimos moito en que unha persoa inscríbase como doante de medula ósea estando cumpridamente informado/a.

Existe lista de espera para transplante de medula ósea?

Non existe unha lista de espera para someterse a un transplante de células proxenitoras do sangue. Cando un paciente ten indicación de transplante aloxénico (de doante) e necesita un doante non emparentado, realízase unha busca internacional. Se a procura dun doante ou de unidades de sangue de cordón é infrutuosa e non hai posibilidade de transplante, deberá recorrerse a outro tipo de tratamento médico.

En todo paciente existe un momento e estado clínico ideal para a realización do transplante, transcorrido este período as posibilidades de éxito do tratamento redúcense. Cantos máis doantes existan, maiores son as posibilidades dos pacientes de dispoñer do doante ideal.

Debo estar en xaxún para inscribirme como doante de medula ósea?

Non, non fai falta.

Podo doar medula se padecín cancro?

Lamentablemente non. O feito de padecer unha enfermidade tumoral maligna,

hematolóxica ou autoinmune é unha causa de exclusión. Tan só son excepción a esta regra o carcinoma basocelular de pel e de pescozo uterino insitu.

Podo doar medula se son celíaco?

No caso de que a celiaquía sexa a ÚNICA patoloxía do doante e estea asintomático sen tratamento, pode inscribirse como doante de medula ósea. A doazón, chegado o caso, teríase que facer efectiva mediante punción das cristas ilíacas e non mediante citoaférese. En todo caso, é importante que o doante informe da súa condición de celíaco/a ao rexistro de doantes para que o equipo de hematoloxía do paciente valore esta condición e, así mesmo, que o doante informe ao seu médico de cabeceira e conte coa súa conformidade..

Podo doar medula se sufrín un ictus?

Lamentablemente non te podes inscribir como doante de medula ósea. En caso de sufrilo estando xa rexistrado como doante deberás informar o rexistro de doantes de medula ósea para darte de baixa.

Podo doar medula se sufro diabetes?

Si, tan só no suposto de ser diabético insulinodependente non se pode ser doante de medula ósea, xa que a doazón pode afectar ao doante e ao paciente. Os diabéticos que tan só precisan dieta ou antidiabéticos orais (pastillas) se poden inscribir como doantes de medula ósea.

Podo doar medula se padezo psoriase?

En caso de sufrir psoriase leve que só require tratamento tópico, si que podes doar medula ósea sempre informando debidamente o rexistro de doantes. Probablemente, en caso de facer efectiva a doazón, a extracción das células realizaríase mediante punción das cristas ilíacas. A psoriase moderada ou grave que require de tratamentos sistémicos, é motivo de exclusión para inscribirse como doante de medula ósea.

Podo doar medula se teño asma?

No caso de que a asma só se controle con aerosois si pódeste rexistrar como doante.
Pola contra, se requires de tratamento sistémico non podes selo.

Podo doar se padecín hepatite?

Depende do tipo de hepatite. Se tiveches hepatite A, pódeste inscribir como doante de medula ósea. Se padeciches hepatite B ou C, ou conviviches con persoas que a padeceron, non. As persoas que convivan con enfermos de hepatites B ou C non poden doar ata que pasasen catro meses desde a finalización da convivencia.

Podo doar se me sometín recentemente a unha operación?

Débese esperar catro semanas no caso de cirurxía menor (sen anestesia xeral nin ventilación mecánica) e catro meses no caso de cirurxía maior (con anestesia xeral e ventilación mecánica).

Podo doar medula se me fixen unha tatuaxe ou piercing?

Si, pódeste inscribir no REDMO, recoméndase esperar catro meses para poder facer

efectiva a doazón.

Podo doar medula se estou a dar o peito ao meu bebé?

Si, pódeste inscribir sen ningún problema durante a lactación. En caso de estar rexistrada e ter que facer efectiva a doazón si que habería que suspender a lactación polo menos durante os días en que a doante está exposta á subministración de factores de crecemento (4-5 días) ou á anestesia (1-2 días)

Podo doar medula se estou embarazada?

Si, pódeste inscribir sen ningún problema nin ningún prexuízo no embarazo. En caso de estar inscrita xa e ter que facer efectiva a doazón non poderías facelo durante o embarazo e os seguintes 6 meses despois de dar a luz. É importante informar o rexistro de doantes de medula ósea para darche de baixa temporalmente.

Podo inscribirme como doante de medula ósea se vivín no Reino Unido entre 1980 e 1996?

Se viviches no Reino Unido (Inglaterra, Escocia, Gales, Irlanda do Norte, Illas de Man) durante esa época e durante máis dun ano non. Desde o ano 2001, o Ministerio de Sanidade español estableceu este criterio de exclusión para a doazón de sangue e de medula ósea. É unha medida extrema de precaución, fundamentalmente para a preparación de produtos sanguíneos. Preténdese así evitar o máis mínimo risco de transmitir aos receptores de sangue españois a variante da enfermidade de Creutzfeld Jacob ou 'mal das vacas tolas'. Tampouco te podes inscribir;como doante de medula ósea no caso de recibir unha transfusión nese país.

Son residente en España e inscribinme como doante de medula ósea aquí a través do REDMO pero vou vivir a outro país de forma permanente. Que teño que facer?

O primeiro, tes que avisar enviando un email a donantes@fcarreras.es ou chamando ao 93 414 55 66 para que procedan a tramitar a túa baixa. Se te vas a vivir de forma temporal (menos de 2 anos), poden tramitar unha baixa temporal e, cando volvas residir en España, volven dar de alta. Se te vas a vivir a outro país de forma permanente e ese país dispón dun rexistro similar, podes solicitar que envíen o teu tipaxe HLA e a túa solicitude de traslado de expediente a este país. Se o país ao que vas vivir non dispón dun rexistro similar, soamente podes darte de baixa do REDMO.

Podo doar medula se son fumador?

Si, aínda que recomendamos que deixe este hábito nocivo para a súa saúde.

Podo inscribirme como doante de medula ósea se teño 16 anos e conto cunha autorización dos meus pais?

Lamentámolo, pero non. A normativa internacional indica que só poden inscribirse como doantes de medula ósea as persoas a partir dos 18 anos.